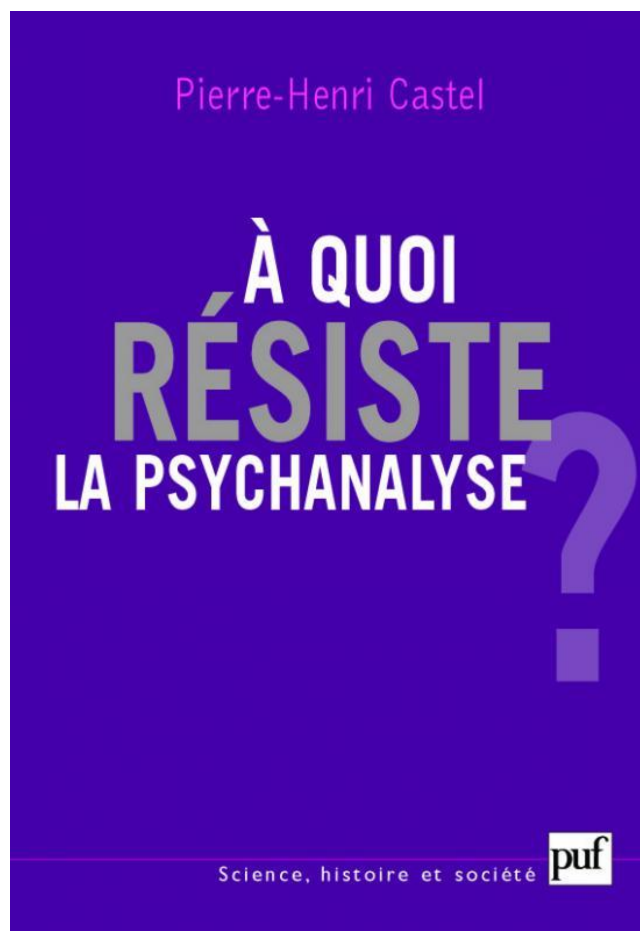

PIERRE-HENRI CASTEL, 16 ianuarie 1963 -

Născut la Paris, vechi elev al Școlii Normale Superioare, doctor în filosofie și doctor în psihologie clinică și patologică, este director de cercetare la CNRS. Psihanalist, membru al Asociației Lacaniene Internaționale, se interesează în special de analiza epistemologică a psihanalizei, de critica sa, și mai ales a marilor teze construite de Sigmund Freud, Jacques Lacan și Wilfred Bion. Încearcă să integreze criticile epistemologice (Grunbaum, Popper), dar și pe cele de natură istoriografică.
În filosofie și în istoria științelor (științe sociale și medicină mentală), el apără teze non-naturaliste, apropiate de Wittgenstein, și critice cu privire la pozițiile cognitiviste contemporane, precum și o formă de epistemologie istorică sau istorie a științelor moștenită de la Georges Canguilhem, dar opusă în numeroase puncte lui Michel Foucault.

Cărți:

1998. Controversa isteriei. Formarea discursului psihopatologic în Franța
1998. „Interpretarea visului” a lui Freud. O filosofie a spiritului inconștient
2000. Clarificări despre Legea simbolică
2002. Freud. Eul contra sexualității sale
2003. Metamorfoza de negândit. Eseu despre trans-sexualism și identitate personală
2003. Subiectul și actul său
2006. Lacan/Bion: ce este „aparatul psihic”?
2006. La ce rezistă psihanaliza?
2007. Iubire și sex
2008. Asocierea liberă
2009. Ce „civilizație”, ce „neliniște”, ce vindecări?
2009. Spiritul bolnav. Creieri, nebunii, indivizi
2010. După ce recunoști o psihoză?
2011. Suflete scrupuloase, vieți de angoasă, triști obsedați. vol. I: Obsesii și constrângere interioară din Antichitate la Freud
2012. Sfârșitul culpabililor, urmat de cazul Paramord. vol. II: Obsesii și constrângere interioară, de la psihanaliză la neuroștiințe
2013. Visul, între Freud și Bion
2014. Pervers, analiza unui concept. Urmat de Sade la Roma
2014. O lectură a lui Bion
2015. Chestiuni tehnice în psihanaliză după Bion: transfer, contra-transfer și asociere liberă
2016. Cazul Paramord. Obsesie și constrângere psihică azi, urmat de „O rândunică nu aduce primăvara”
2017. Suflete scrupuloase, vieți de angoasă, triști obsedați. Obsesii și constrângere interioară din Antichitate la Freud
2017. Pulsiunea de moarte vine din viitor
2018. Copilul, jocul, imaginea, visul

2006. LA CE REZISTĂ PSIHANALIZA?

(Psihanaliza: pro și contra, Ideea Europeană, 2008)

INTRODUCERE

„În 1979 deceda Wilfred Ruprecht Bion; în 1980, Erich Fromm; în 1981, Jacques Lacan și Heinz Kohut; în 1982, Anna Freud.
Au dispărut cinci psihanaliști, dar și cinci dintre cele mai mari nume din psihanaliză după Freud....”

„Tot în 1980, Asociația Americană de Psihiatrie publica versiunea revizuită a DSM-III, elaborat de o pleiadă de specialiști, cu una sau două excepții, formați oficial în domeniul psihanalizei.
DSM-III lichida în practica psihiatrică referința categoriilor freudiene. Trimițând termenul de nevroză în trecut, sau, cu o oarecare viclenie, în preistoria psihiatriei viitoare, DSM-III dădea o lovitură de grație evidenței dominante după care tulburările mintale trebuie descrise și explicate din punct de vedere „psihodinamic”, ca fenomene înscrise în relațiile cu seamănul și într-o istorie profundă depășind obiectivitatea brută a simptomelor și conștiința lor actuală la bolnav...

Iar, fără nevroză înțeleasă în acest sens minimal, firește că nu mai există psihanaliză...”

„De 25 de ani, credibilitatea psihanalizei pare să se fi prăbușit, din mai multe motive,
atât interne:
-sterilitatea invenției clinice ca teoretică,
-ortodoxii așternute din nou,
-vicii de transmitere,
cât și externe:
-noi paradigme în psihologie,
-mutații ale expectativelor culturale,
-anumite raporturi sociale cruciale,
-respingeri istorice și epistemologice ale lui Freud și ale moștenirii sale etc....”

„Ideea centrală este că am putea dezintegra cu dificultate acești factori, ei nu sunt niciodată pur teoretici, nici pur sociologici...”

„Putem vedea ceea ce dorim în criza în curs:
-triumful unui adevăr ridiculizat multă vreme de freudieni,
-premisele unei catastrofe psihice colective,
-verificarea caracterului inasimilabil din punct de vedere cultural al psihanalizei,
-sau, în mod cu totul stupid, închiderea unei paranteze neștiințifice regretabile..
O afacere așadar, de gust, de interese sau de mijloace...”

„Important este, însă, mai întâi, să mărturisim că psihanaliza a ieșit din această criză în zdrențe...”

„Ori, pentru că nu rezistăm niciodată decât la ceea ce este pe deplin irezistibil, trebuie să facem o trimitere directă la acești factori de criză, la o anumită trăsătură a lor predominantă și, fără îndoială, mai decepționantă...”

„Iată prin urmare miza, dar și oportunitatea paradoxală pe care o oferă...”

„În fond, la ce rezistă psihanaliza?
În opinia mea, la trei lucruri:

-unei critici epistemologico-istorică destul de originală și mai degrabă informată, care, se crede, a lăsat-o, în cele din urmă moartă...
(peste Atlantic, ea a dat naștere unei dezbateri polemice, care a atins marele public: Freud Wars, Războaiele Freud)...
-într-un mod mai subtil (este de fapt ideea centrală a eseului meu), ea rezistă ei însăși, altfel spus la ceea ce ea expune cel mai psihanalitic, și care, fiind radical deranjant pentru orice cunoaștere și orice motivație obișnuită a actelor, este deranjant și pentru psihanaliză...
-în sfârșit (mă refer aici la paradoxul precedent), ea rezistă la exaltarea valorilor în baza cărora civilizația (Kultur, zicea Freud) și-a făurit idealuri fondatoare ale vieții comune, până într-atât încât implicarea lor continuă să facă din psihanaliză un subiect de scandal...
(la modul cel mai simplu, aceste idealuri nu reprezintă nici conștiința, nici superioritatea spiritului asupra instinctelor primare, ca la începutul freudismului, ci acelea ale autonomiei, mai ales în materie de „alegere sexuală”, și ale factorului aflat în corelație cu ea, subiectivitatea, acest adăpost sacru al diferenței dintre eul meu și al vostru)”
„După cum observăm, „a rezista” nu este luat în același sens în fiecare dintre aceste puncte. Planul meu de bătălie încearcă să elaboreze un anumit conținut din ideea de rezistență și un gen de adversitate suferită de psihanaliză, în așa fel încât se poate remarca în ce fel psihanaliza nu este atacată corect din toate părțile (inclusiv din însăși interiorul ei), dar și creează probleme departe de cercul ei propriu (și din cauză că scoate la lumină solidaritatea nerecunoscută a atacurilor la care este expusă, dar și pentru că îngrijorează ultimele puncte de sprijin ale modalităților noastre obișnuite de a trăi și a gândi)...”

„Primul capitol se referă la capacitatea psihanalizei, la nivelul conceptelor și ipotezelor sale fundamentale, de a rezista prin contra-argumente la argumentele lansate recent împotriva sa, de către filosofia științelor pe de-o parte, iar pe de alta, de către critica istorică...”
„S-ar putea spune: este puțin cam rigid, oare chiar trebuie cu adevărat introdus cititorul în meandrele extrem de sofisticate ale filosofiei psihanalizei și ale criticii istoriografice? Sau încă și mai serios: oare chiar trebuie să faci dintr-o uluială exactă referitoare la ce se petrece în aceste domenii, un preambul pentru a înțelege restul?...”
„După părerea mea, da.”

„Unul dintre efectele cele mai păguboase ale decăderii intelectuale a psihanalizei este sentimentul, de acum înainte foarte răspândit în rândul publicului cultivat, că psihanaliza nu ar avea nimic de răspuns, în cele din urmă, la avizul „experților” care o condamnă ca pe o pseudoștiință bruftuluită de impostură....”

„Cu siguranță, excelentele motive pe care le avem de a nu fi deloc intimidați de declarațiile zgomotoase ale unuia sau altuia, nu sunt chiar atât de ușor de pus în valoare. Cu puțină neurobiologie vulgarizată (câteva frumoase imagini multicolore ale creierului), diverse statistici și un apel la a fi în pas cu vremea, se pot face minuni....”

„Ignoranța crasă a mizelor și a instrumentelor contemporane ale criticii teoretice face tot restul, chiar și la psihanaliștii cei mai bine intenționați...”

„Confuzia ce domnește între raționalitate și științificitate este într-atât de mare, încât teama de a nu avea nimic cu care să ne opunem atacurilor recente împotriva psihanalizei ca știință are drept consecință o reorientare către filologie și „etică”, care închide tot mai mult mediul psihanalitic în izolarea sa socio-culturală, în timp ce este privită cu neîncredere orice tentativă de justifica rațional demersul psihanalitic, iar rațiunea este comună, atât a mea, cât și a voastră...”

„Din motive de calitate intrinsecă, dar și de notorietate, voi aborda mai ales lucrările lui Adolf Grunbaum și ale lui Mikkel Borch-Jacobsen...
Psihanaliza, pentru a o spune răspicat, poate „rezista” acestor două critici, duse până la punctul lor maxim de incandescență de autorii pe care i-am citat, și conform cărora:
-ea eșuează în a furniza o teorie acceptabilă a cauzalității faptelor mintale,
-ea nu este decât o varietate de psihoterapie prin sugestie, dar care, negând virulent de a fi una, se condamnă la o fugă de dinainte frauduloasă și inutilă...”

„Aceste obiecții au vaste efecte politico-instituționale:
-ele implică creditul practicienilor în momentul în care puterile publice se interesează de sănătatea mentală,
-joacă rolul unei valorizări savante pe noua piață a psiho-terapiilor,

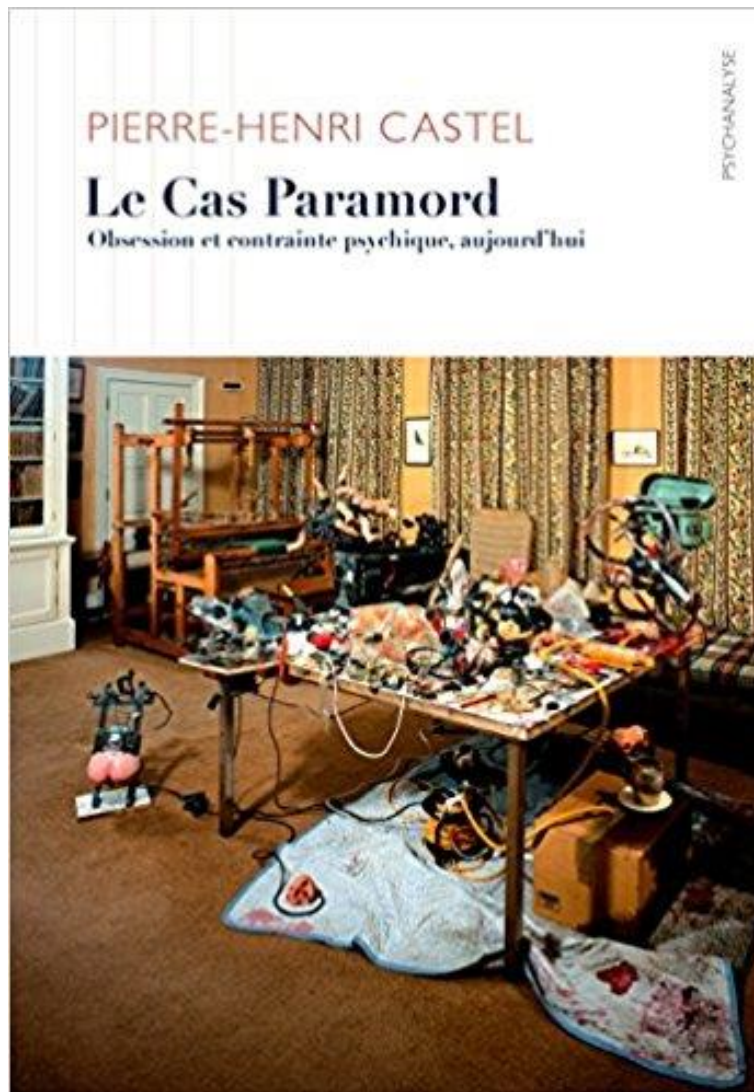
-permit ideologiilor diverse, care exploatează în profitul lor dezvoltarea științelor cognitive, „să facă să triumfe un mit”, cu o plusvaloare ideologică garantată...”

„În capitolul al doilea propun o modalitate mai grăitoare: să răspundă criticilor venind din exterior, nu scutește psihanaliza, în nici un fel, de a se explica în raport cu ea însăși...
Într-un cuvânt, aș dori să suprim uniunea sterilă a criticilor orientate prost și a apologiilor inutile, mutând dezbaterea în însăși inima psihanalizei...”

„Ar trebui așadar să evocăm rezistențele psihanalizei la ea însăși: la modalitățile ei de a gândi, de a se justifica, de a opera, care o implică pe ea însăși, pentru că aceste rezistențe derivă din conceptul de bază al lui Freud, inconștientul...
În orice caz, voi argumenta, oricât de straniu ar părea, că acest paradox concentrează în mod concret conflictele care au distrus mișcarea psihanalitică și care au devenit astăzi paroxistice...”

„Unde ne aflăm de fapt?...
Văzută din interior, și prin ochii practicianului care sunt, psihanaliza este sfâșiată la ora actuală de două tendințe ireconciliabile:
-prima, de inspirație neo-pozitivistă, dorește reabilitarea științifică a disciplinei, mai puțin prin crearea unei adevărate „psihologii psihanalitice”, cât printr-o legătură substanțială dintre psihanaliză și neuro-științe, sub conducerea „neuro-psihanalizei”...
-a doua, diametral opusă, încearcă în mod activ, în numele unei empatii lăudate ca fiind un panaceu, anihilarea asimetriilor structurante ale terapiei, și în special cele ale transferului, întocmai celor ale inconștientului, „rezistent” în sensul radical expus mai sus (împingând la limita sa dialectica transferului și contra-transferului, s-a născut astfel „inter-subiectivitatea”, care, la ultima punctare, a devenit azi curentul dominant în America de Nord)...”

„Vreau să susțin că acest supliciu al sfârtecării, care ne face să ne îndoim serios că există încă orice ar fi ca „o” psihanaliză, derivă, după opinia mea inițială, din dificultatea ca psihanaliza să se admită pe ea însăși ca rezistând tot împotriva ei însăși...”

2016. CAZUL „PARAMORD”. OBSESIE ȘI CONSTRÂNGERE PSIHICĂ AZI...

O prezentare exhaustivă...
atât a unei istorii a nevrozei obsesionale (TOC) ...
cât și a unui parcurs de cură într-un caz individual...
un veritabil eveniment în actualitate...

O continuare la „Sfârșitul Culpabililor” (2012)...
urmată de o postfață teoretică: „O rândunică nu aduce primăvara”...

„Psihanaliza ca fapt moral total...”
„O trecere de la paradigma culpabilității la cea a rușinii...”
„O trecere de la injoncțiunea auto-controlului la cea a auto-nomiei...”
„O trecere de la modalitatea transmisiei la cea a transformării psihanalizei...”
„Ce putem face azi pentru psihanaliză?...”

„Trebuie să terminăm cu transmisia... Trebuie să ne riscăm la o muncă care este cea a transformării psihanalizei...”
„Este vorba de două nivele, mai întâi o muncă „bioniană” destul de clasică, cea a unei a doua gândiri, după ani de reflecție și supervizări „altundeva” decât grupul căruia datorezi formarea analitică...”
„Apoi, propriu zis dimensiunea transformării, transformarea psihanalizei, un program de studiu pe care îl propun, în germen, în „O rândunică nu face primăvara”, așa cum le spun colegilor, pentru a râde, pentru următorii 30 de ani...”
„Cazul „Paramord” pune chestiunea riscului, cea a construcției cazului, dar nu numai...”
„Riscurile, așadar, cele care le-am asumat, dar și pe care le-am descoperit apoi...”
„Interesul, ceea ce încerc, este ca riscul să fie cât mai mare posibil...
căci...
aceasta obligă dezbaterea să devină cu adevărat critică...
aceasta forțează eventualii cenzori să iasă dintr-o poziție în care s-ar mulțumi să restabilească ortodoxia...”